

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี
อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE PROCESS OF CREATING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY
CASE STUDY: A GROUP OF FARMERS SELLING A LARGE PLOT OF LAND AT BAN
PON, INKHIRI SUBDISTRICT PHROM KHIRI DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCE

เผด็จชัย เหมรัตนานนท์¹, เอกอรุณ ยอดสุวรรณ¹, จิตติมา ดำรงวัฒนะ¹, จรวยพร เหมรังษี², วิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล²,
พระณัฐพงษ์ จันทร์โร², พระครูนิติธรรมบัณฑิต (สุริยา คงคาไหว)², ศักดิ์ดา ทหารเทศ², ทิพย์วรรณ จันทรา^{2*},
พีระศิลป์ บุญทอง², เมธาวรินทร์ จำนงค์ธรรม³, สุชาติ มสันต์³

Padermchai Hemrattananon¹, Aekaroon Yodsuwan¹, jittima Damrongwattana¹, Jaruyaporn Hemrangsee², Wichet Sinprasitkul²,
Phra Natthaphong Janro², Phrakru Nitithambundit (Suriya kongkawai)², Sakda Hanthet², Tippawan Chantra^{2*},
Peerasil Bunthong², Matawarin Jamnongtham², Suchat Masant³

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช¹

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand²

นักวิชาการอิสระ³

Independent Academic, Thailand³

*Corresponding author E-mail: tip06941@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในกลุ่มชุมชนของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละ บ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ได้แก่ 1) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน จำนวน 5 คน 2) ผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสละมีการเสื่อมคุณภาพอย่างรวดเร็ว เปลือกมีอาการแห้งอย่างรวดเร็วภายใน 3 - 5 วันเมื่อเก็บรักษา ไว้ที่อุณหภูมิห้อง เนื่องจากเปลือกของสละมีการเรียงตัวกันเหมือนเกล็ดงู ทำให้สละมีอีกชื่อหนึ่งว่า snake fruit ซึ่งลักษณะการเรียงตัวเช่นนี้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเปลือกเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเปลือกมีการเกาะ เรียงตัวของเส้นใยภายใน เปลือกอย่างหลวม ๆ ทำให้ผลสละมีการคายน้ำ ออกจากผลได้ง่ายและเร็วกว่าไม้ผล ชนิดอื่น อีกทั้งเปลือกของสละมีหนามแหลมไม่สะดวกในการบริโภค 2) ผลผลิตสละบางส่วนอย่างไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ผลสละตกเกรด มีเหลือทิ้งและเน่าเสียใน ปริมาณหนึ่งและกลุ่มชาวบ้านอำเภอพรหมคีรีหรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

* Received 22 May 2024; Revised 30 June 2024; Accepted 30 June 2024

ได้หลากหลายชนิด 3) มีการพัฒนาและหาวิธีเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่สินค้าด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน, กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน, นครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this study were: 1) To study the development of a group of farmers with large plots at Ban Pon, Inkhiri Subdistrict, Phrom Khiri District; Nakhon Si Thammarat Province 2) To study the problem situation of the group of farmers with large plots sacrificing Ban Pon, In Khiri Subdistrict, Phrom Khiri District. Nakhon Si Thammarat Province 3) To study the process of creating a learning network in the community group of large plot farmers, Ban Pon, Inkhiri Subdistrict, Phrom Khiri District. Nakhon Si Thammarat Province It is qualitative research. Use in - depth interviews Select specific key informants including 1) A group of 5 large plot farmers in Ban Phon, 2) Those who promote and support group management under the philosophy of Sufficiency Economy: There were 5 people. The results of the research found that 1) The quality of salak fruits deteriorated quickly. The bark dries out quickly within 3 - 5 days when stored. at room temperature This is because the shells of the salak are arranged like the scales of a snake. This gives the fruit another name: snake fruit. This arrangement causes a lot of space between the peels, along with the peel being clingy. Arrange the internal fibers peel loosely Causing the fruit to dehydrate. It comes off the fruit easily and faster than other types of fruit trees. Moreover, the bark of the fruit has sharp thorns and is not convenient for consumption. 2) Some fruits of the fruit are not desired by the market, such as fruit that has fallen out of grade and is left over and rotten in the market. A certain amount and groups of villagers in Phrom Khiri District or agricultural groups in the area still have problems with product processing. into various products 3) Develop and find ways to increase marketing channels for products, which will make the community able to rely on self and will be sustainable forever.

Keywords: The Process of Creating a Learning Network in The Community, A Large Plot of Farmers in Ban Pon, Nakhon si Thammarat

บทนำ

สละมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Salacca edulis* อยู่ในวงศ์ Palmae เป็นผลไม้ที่ให้ผลผลิต ตลอดทั้งปี สละเป็นพืชที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเนื่องจากมีรสชาติที่หอม หวานหรือหวานอมเปรี้ยว และยังมีกลิ่นเฉพาะตัว ประเทศไทยมีการส่งออกผลสละจำหน่ายยังต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เมียนมาร์และ สหรัฐ สำหรับอิมเรต ปริมาณการส่งออกแม้อยังมีไม่มากเมื่อ เทียบกับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ แต่ถือว่าเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในประเทศไทยและในอนาคตสามารถพัฒนานาเพื่อส่งออกได้ หมู่บ้านถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าสละ (เสรี พงศ์พิศ และคณะ, 2544) จะดำเนินการร่วมกับชุมชนพรหมคีรี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวนสละและ มีพื้นที่ปลูกสละมาก เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อหน้าสวนในรูปผลไม้สดทำให้ผลผลิตจากผลไม้มีมูลค่าต่ำลง ซึ่งหากนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น จะช่วยเพิ่มมูลค่า และช่วย

เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้ นอกจากนี้เศษเหลือทิ้งจากสวนสละรวมถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการแปรรูปสละ จะมีเศษเหลือทิ้งหลายส่วน เช่น เปลือก ต้น ใบ ทาง และเมล็ดเป็นต้น สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นปุ๋ยหรือ เชื้อเพลิง (ถ่าน) เพื่อสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรได้โดยทั่วไปเกษตรกรสนใจปลูกสละพันธุ์ สุมาลี ต้นสละที่มีอายุ 4 ปีครึ่ง จะให้ผลผลิตเต็มต้น เฉลี่ยต้นละ 400 กิโลกรัม/ปี พื้นที่ปลูก 1 ไร่ ปลูกได้ประมาณ 33 ต้น และผลผลิตออกได้ทั้งปี ปัจจุบันราคาจำหน่ายสละอยู่ที่กิโลกรัมละ 50 - 70 บาท หากสละไปแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์สละลอยแก้ว จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว (ประทีป วีรพัฒนนิรันดร์, 2540); (อภิชัย พันธเสน, 2539)

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาและหาวิธีเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่สินค้าด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้ ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความยั่งยืนตลอดไป และจะมีการผนวกการเกษตรและการท่องเที่ยวไว้ด้วยกัน เพื่อการเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตรและการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกร สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากรายได้ภาคเกษตรและเป็นการอนุรักษ์พื้นที่การเกษตรของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปได้ อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในกลุ่มชุมชนของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละ บ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละ บ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูล สำคัญแบบเจาะจง

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมหะคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 5 คน ได้แก่ 1) นายณัฐวุฒิ เจริญผล (ประธานแปลงใหญ่) 2) นายสันติยุทธ ไอยสุวรรณ์ (รองประธาน) 3) นายประภาส สว่างเย็น (เลขานุการ) 4) นางณิชาธิ์ ไชยพัฒน์ (เหรัญญิก) 5) นางสุภาศรี หนูสุวรรณ (กรรมการ)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวน 5 คน ได้แก่ 1) นางอาภรณ์ เดชบุญญาภิชาติ (กรรมการ) 2) นางสุกัญญา โมรส ศิลป์ (กรรมการ) 3) นายจำเนียร บุญปาน (กรรมการ) 4) นายนุศร กามูจันดี (กรรมการ) 5) นางสุทิน จงกล (กรรมการ)

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานในการวิจัย เพราะขณะ สัมภาษณ์อาจจะต้องใช้กล้องถ่ายรูปในการเก็บภาพเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

2.2 แบบบันทึกการสังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะที่สัมภาษณ์ หรือเพื่อสังเกตการณ์ ตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าตอบตรงประเด็นและตามข้อมูลจริงเท็จ เป็นการสังเกตกำหนดแนวทางโดยใช้ สายตา

2.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

2.4 เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์ เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ไม่ทัน ก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรองข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ

3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับชุมชน

3.3 ประสานงานโดยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลและรายละเอียดแต่ละประเด็น โดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมถ่ายภาพประกอบ

3.4 รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้ทำการวิจัยทำการศึกษา และนำมาวิเคราะห์ “นำเสนอ” ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการการเกิดกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนตัวของกลุ่ม การศึกษาเรื่อง กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสมัยก่อนก่อตั้งเป็นกลุ่ม กลุ่มไม้ผลของตำบลอินทรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของตำบลอินทรี เมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตสละให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561 ทุกคนส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกก็มักจะเป็นชาวบ้านคนในสมาชิกส่วนใหญ่ถ้าได้ผลผลิตมาก็มักจะนำผลผลิตมารวมกันที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อที่จะนำสละมาคัดแยก และมีการประมูลราคากันภายในกลุ่มจึงทำให้เราได้จัดตั้งกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมา เพื่อเป็นผลดีกับชาวบ้าน ในชุมชนและผู้บริโภคที่ได้มาซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ

1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ การศึกษาเรื่อง กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกันค้นหาข้อมูลและวางแผนร่วมกันกลุ่มเครือข่ายเพื่อต้องการให้ผลผลิต ออกมามีคุณภาพและตรงตามความต้องการของท้องตลาดที่ต้องการนำผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อส่งออกไปยังนอกและในประเทศ

1.3 ขั้นการขยายตัว ในสมัยก่อนได้ก่อตั้งเป็นกลุ่มผลไม้ของอำเภอพรมคีรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของอำเภอพรมคีรีเมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตสละให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561

1.4 ขั้นการมีส่วนร่วม ได้มีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือในกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้การทำผลผลิตสละเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้สมาชิกมีรายได้เสริม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2. สภาพปัญหาของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 สภาพปัญหาการผลิต บางฤดูจะไม่มีผลผลิตตามที่ต้องการ สรุปได้ว่า สภาพปัญหาของกลุ่ม ด้านปัญหาการผลิต พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาในด้านผลผลิตมังคุด เช่น สละเน่าเสีย ผลสละช้ำ ผลสละติดเชือราร่วง ก่อนฤดูเก็บเกี่ยว

2.2 สภาพปัญหาในการบรรจุภัณฑ์ ผลผลิตในแต่ละฤดูออกมาไม่ได้ตามที่เรต้องการจึงทำให้นำมาประมูลไม่ค่อยได้ราคา สรุปได้ว่า สภาพปัญหาบรรจุภัณฑ์ ผลผลิตบรรจุขึ้นไม่หนาแน่นพอต่อการส่งออกทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหายทำให้ผลผลิตส่งออกไปจำหน่ายไม่ได้เพราะไม่ตรงตามมาตรฐานของผลผลิต

2.3 สภาพปัญหาด้านการตลาด กลุ่มรับซื้อขายน้อยในบางปีจึงทำให้เราขาดแคลนเงินทุน

3. การกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินทรี อำเภอรพทศคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนก่อตัวของกลุ่ม พบว่า ในสมัยก่อนก่อตั้งเป็นกลุ่ม กลุ่มไม้ผลของตำบลอินทรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของตำบลอินทรี เมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตสละให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561 ทุกคนส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกก็มักจะเป็นชาวบ้านแถวนั้นคนในสมาชิกส่วนใหญ่ถ้าได้ผลผลิตมาก็มักจะนำผลผลิตมารวมกันที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อที่จะนำสละมาคัดแยก และมีการประมูลราคากันภายในกลุ่มจึงทำให้เราได้จัดตั้งกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมา เพื่อเป็นผลดีกับชาวบ้าน ในชุมชนและผู้บริโภคที่ได้มาซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ

3.2 ขั้นตอนดำเนินการปฏิบัติ พบว่าร่วมกันค้นหาข้อมูลและวางแผนร่วมกันกลุ่มเครือข่ายเพื่อต้องการให้ผลผลิต ออกมามีคุณภาพและตรงตามความต้องการของท้องตลาดที่ต้องการนำผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อส่งออกไปยังนอกและในประเทศ

3.3 ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม พบว่า ในสมัยก่อนได้ก่อตั้งเป็นกลุ่มผลไม้ของอำเภอรพทศคีรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของอำเภอรพทศคีรีเมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตมังคุดให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561

3.4 ด้านขั้นตอนความสามัคคี คนในเครือข่ายร่วมกันพัฒนาและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและรับฟังปัญหาที่ได้รับผลกระทบ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

อภิปรายผล

จากการผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ พัฒนาการการเกิดกลุ่ม 1.1) ขั้นตอนก่อตัวของกลุ่ม พบว่า ในสมัยก่อนก่อตั้งเป็นกลุ่ม กลุ่มไม้ผลของตำบลอินทรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของตำบลอินทรี เมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตสละให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561 ทุกคนส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกก็มักจะเป็นชาวบ้านแถวนั้นคนในสมาชิกส่วนใหญ่ถ้าได้ผลผลิตมาก็มักจะนำผลผลิตมารวมกันที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อที่จะนำสละมาคัดแยก และมีการประมูลราคากันภายในกลุ่มจึงทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมา เกิดเป็นผลดีกับชาวบ้าน ในชุมชนและผู้บริโภคที่ได้มาซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ (กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) 1.2) ขั้นตอนดำเนินการปฏิบัติ พบว่าร่วมกันค้นหาข้อมูลและวางแผนร่วมกันกลุ่มเครือข่ายเพื่อต้องการให้ผลผลิต ออกมามีคุณภาพและตรงตามความต้องการของท้องตลาดที่ต้องการนำผลผลิตไปจำหน่ายเพื่อส่งออกไปยังนอกและในประเทศ 1.3) ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม พบว่า ในสมัยก่อนได้ก่อตั้งเป็นกลุ่มผลไม้ของ อำเภอรพทศคีรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของอำเภอรพทศคีรี เมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตมังคุดให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561 1.4) ด้านขั้นตอนความสามัคคี คนในเครือข่ายร่วมกันพัฒนาและรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและรับฟังปัญหาที่ได้รับผลกระทบ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549) สอดคล้องกับวรรณา กองสังข์

พบว่า การปฏิบัติงานทางด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตชุมชน ปฏิบัติมากที่สุด คือ การประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนต่าง ๆ ร้อยละ 93.9 และปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านสุขภาพจิตในชุมชน ร้อยละ 21.1 เหตุผลของการ ไม่ปฏิบัติมากที่สุดคือ มีแกนนำหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้ดำเนินการอยู่แล้ว ร้อยละ 37.9 ด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชุมชน ปฏิบัติมากที่สุด คือ การค้นหาและเก็บข้อมูลด้าน สุขภาพจิตในชุมชน ร้อยละ 93.9 และการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ การให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตรายกลุ่มหรือรายบุคคลกับผู้ที่อยู่ใน กลุ่มเสี่ยง ร้อยละ 51.5 เหตุผลตอบมากที่สุดคือ คิดว่าไม่มีผู้ป่วย และไม่มีข้อมูลของผู้ป่วย ร้อยละ 22.7 (วรรณ กอสงฆ์, 2565)

2. สภาพปัญหาของกลุ่ม 2.1) ผลผลิตในแต่ละฤดูออกมาไม่ได้ตามที่เรากำลังต้องการจึงทำให้นำมาประมวลไม่ค่อยได้ราคา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร สกอนันต์ พบว่า เครื่องแกงแต่ละชนิดจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบจำนวนมาก โดยกลุ่มได้ซื้อวัตถุดิบบางส่วนจากภายนอกชุมชนซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีความเสี่ยงจากการใช้สารเคมี โดยเฉพาะพริก ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลัก (จุติพร สกอนันต์, 2564) 2.2) กลุ่มรับซื้อขายน้อยในบางปีจึงทำให้ขาดแคลนเงินทุน สอดคล้องกับอำไพ กุลบุตรดี ศึกษางานวิจัยเรื่อง การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการน้ำเสียตามหลักพุทธธรรม: กรณีศึกษาบริษัทผลิตเครื่องสำอางในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ผลการวิจัยพบว่า บริษัทผลิตเครื่องสำอางปล่อยน้ำเสียออกสู่นิคมอุตสาหกรรมนวนคร ค่าที่วัดได้มีทั้งอยู่ในเกณฑ์และคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ปัญหาจากวัตถุดิบสารเคมี และกระบวนการผลิตเครื่องสำอาง อันมีการย่อยสลายได้ยากต้องผ่านการบำบัดก่อนจึงปล่อยออกสู่นิคมอุตสาหกรรมนวนคร การนำหลักพุทธธรรมมาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านน้ำเสีย ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ใช้ทางสายกลาง อิทัปปัจจยตา และอริยสัจ 4 ที่นำไปสู่การจัดการน้ำเสียให้เกิดสมดุลธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทางเลือกในการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยไม่ละทิ้งสิ่งแวดล้อม แนวทางในการบริหารจัดการของบริษัทผลิตเครื่องสำอางและนิคมอุตสาหกรรม นวนคร แนวทางปฏิบัติต้องบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นก่อนปล่อยออกสู่ส่วนกลาง ในกรณีน้ำเสียมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มาตรการคิดค่าบริการกำจัดน้ำเสียเพิ่มเป็นประมาณ 2 - 6 เท่าของอัตราค่าบริการปกติ จึงอนุญาตให้ระบายลงท่อรวมส่วนกลาง ระบบบำบัดเป็นแบบผสมผสานระหว่างระบบแอควีเวทเต็ดสลัด และแบบคลองเวียนวน บริษัทฯ สามารถนำหลักพุทธธรรมใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดมาตรการดำเนินการระหว่างระบบกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล (อำไพ กุลบุตรดี, 2564)

3. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่ม 3.1) การก่อตั้งของเครือข่าย พบว่า ในสมัยก่อนก่อตั้งเป็นกลุ่มกลุ่มไม้ผลของตำบลพรหมคีรี ต่อมาก็ได้ขยายมาเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ของอำเภอพรหมคีรีเมื่อปี 2560 ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนได้ผลผลิตส่งให้กับสมาชิกกลุ่ม เมื่อปี 2561 ทุกคนส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกก็มักจะเป็นชาวบ้านแถวนั้นคนในสมาชิกส่วนใหญ่ถ้าได้ผลผลิตมาก็มักจะนำผลผลิตมารวมกันที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อที่จะนำผลผลิตมาคัดแยก และมีการประมูลราคากันภายในกลุ่มจึงทำให้เราได้จัดตั้งกลุ่มศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมาเพื่อเป็นผลดีกับชาวบ้านในชุมชนและผู้บริโภคที่ได้มาซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ (กรรณิการ์ ไชยสิน, 2559) 3.2) การสร้างและพัฒนาเครือข่าย พบว่า มีการขยายสินค้าไปยังแหล่งสถานที่อื่น ๆ เพื่อให้มีคนเข้ามาสั่งซื้อและนำไปขายในสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอ 3.3) การบริหารจัดการเครือข่าย พบว่า ให้ความสำคัญกับชาวบ้านที่มาสมัครและมีการวางแผนกับคนในกลุ่มและสร้างความเป็นระเบียบกับคนในกลุ่ม 3.4) การขยายผลของเครือข่าย พบว่า มีการดำเนินในรูปแบบการผลิตมังคุดและส่งออกผลผลิตเพื่อขายต่อให้คนที่ต้องการสั่งซื้อผลผลิตผลิตจากผู้ประกอบการภายในกลุ่มที่ผลิตเพื่อส่งออกและทำอย่างจริงจัง และทำเป็นรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนเพื่อให้มีรายได้เข้ามาในครอบครัว ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือการมีผู้นำที่ดี การนำต้นทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ การทำงานแบบภาคเครือข่าย โดยต้องอาศัยองค์กรหลักในชุมชนเป็นสำคัญ และบุคลากรทางสาธารณสุขยังเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการประสานงานระหว่างภาคีเครือข่าย (นงเยาว์ อุดมวงศ์ และคณะ, 2012)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสละมีการเสื่อมคุณภาพอย่างรวดเร็ว เปลือกมีอาการแห้งอย่างรวดเร็วภายใน 3 - 5 วันเมื่อเก็บรักษา ไว้ที่อุณหภูมิห้อง เนื่องจากเปลือกของสละมีการเรียงตัวกันเหมือนเกล็ดงู ทำให้สละมีอีกชื่อหนึ่งว่า snake fruit ซึ่งลักษณะการเรียงตัวเช่นนี้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเปลือกเป็นจำนวนมากประกอบกับเปลือกมีการเกาะ เรียงตัวของเส้นใยภายใน เปลือกอย่างหลวม ๆ ทำให้ผลสละมีการคายน้ำ ออกจากผลได้ง่าย และเร็วกว่าไม้ผล ชนิดอื่น อีกทั้งเปลือกของสละมีหนามแหลมไม่สะดวกในการบริโภค 2) ผลผลิตสละบางส่วนอย่างไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ผลสละตกเกรด มีเหลือทิ้งและเน่าเสียใน ปริมาณหนึ่งและกลุ่มชาวบ้าน อำเภอพรมคีรีหรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ผลผลิตสละสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้หลากหลายชนิด 3) มีการพัฒนาและหาวิธีเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่สินค้าด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพา ตนเองได้และมีความยั่งยืนตลอดไป และจะมีการผนวกการเกษตรและการท่องเที่ยวไว้ด้วยกัน เพื่อการเผยแพร่ ความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตร และการพักผ่อนหย่อนใจ ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 1.1) กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์และโปรโมทผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดตลาดให้กว้างขึ้น 2) ข้อเสนอแนะต่อชุมชน 2.1) อยากให้มีการส่งเสริมในด้านการให้ความรู้แก่คนในชุมชน และในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้มีรายได้เสริมและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน 3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกาควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชนได้รู้จักผลผลิตสละมากยิ่งขึ้น 4) ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป 4.1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานและการวางแผนการสร้างผลผลิต การวางแผนของการจัดหาตลาดเพื่อส่งออกของผลสละ ของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่สละบ้านโปน ตำบลอินคีรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ โหยสิน. (2559). การส่งเสริมการตลาด หน่วยที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- จตุพร ฮกอิน. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องแกงแบบมีส่วนร่วมบนฐานทรัพยากรชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทำเครื่องแกงบ้านหัวเกาะช้าง ตำบลปากแตระ อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4(3), 96-110.
- นงเยาว์ อุดมวงศ์ และคณะ. (2012). การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน ตำบลชมภู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพยาบาลสาร, 39(พิเศษ), 97-106.
- ประทีป วีรพัฒน์นรินทร์. (2540). เศรษฐกิจชุมชน : ทางรอดที่ยั่งยืนของชาติ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย และให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณ กอสงฆ์. (2565). ประเมินการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตชุมชน ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก, 1(1), 47-57.
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ. (2544). วิสาหกิจชุมชน: แผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่างพระราชบัญญัติ. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). ชุมชนการจัดการธุรกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

อำไพ กุลบุตรดี. (2564). การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการน้ำเสียตามหลักพุทธธรรม: กรณีศึกษาบริษัท
ผลิตเครื่องสำอางในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17(1), 44-57.